

Onsdag 16. oktober 1991 ●

Nasjonal Samlings reformer

OSLO: Et lite kjent avsnitt av den norske velferdsstats historie er lagt fram i boken «Solkors og solidaritet», av historikeren Øystein Sørensen. I boken, som ble presentert på Cappelen's pressekonferanse mandag, legger Sørensen fram materiale om Nasjonal Samlings sosialpolitiske praksis under okkupasjonstiden, og om Nasjonal Samlings sosialpolitiske ideer som til en viss grad ble videreført etter frigjøringen.

I boken minner Øystein Sørensen om at det i årene før krigen var bred enighet i Stortinget om at det var statens oppgave å garantere for sosial sikkerhet. Samtidig havnet Norge – på grunn av offentlig fattigdom i 1930-årene – i en internasjonal bakevje når det gjaldt sosiale reformer. I de aller siste årene før tyskerne okkuperte Norge vedtok imidlertid Stortinget nesten enstemmig både offentlig alderstrygd, en arbeidervernlov og arbeidsløshetsstrygd, og det ble satt i gang utredning om innføring av barnetrygd.

Okkupasjonstiden er gjerne betraktet som en parentes i nyere norsk historie, skriver Øystein Sørensen, som påviser NS-regimets positive holdning til de sosiale reformene fra tiden før 9. april. Regimet fastholdt og videreførte i noen grad den sosialpolitiske lovgivningen, men det ble selv sagt preget av nasjonalsosialistisk idegrunnlag og av okkupasjonen. For eksempel innførte NS loven om barnetrygd fra 1. januar 1945. Den ble satt ut av kraft av Nygaardsvold-regjeringen i mai, men da Einar Gerhardsen mot slutten av fredsåret la fram sin stortingsproposisjon om barnetrygd var svært mange paragrafer hentet fra NS-loven.

Sørensens hovedpoeng er at mellomkrigstidens politiske ideologier langt til høyre – som nazismen i Tyskland og Mussolinis facisme i Italia – tildels hadde de samme framtidvisjoner om samfunns-solidaritet som den politiske venstresiden.